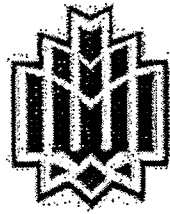

۱۰۷۸۱

۸۷/۱/۱۰۴۷۸۳
۸۷/۱/۱۰۴۷۸۳

دانشگاه تربت معلّم

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

پایان نامه جهت درجه کارشناسی ارشد

رشته پژوهش علوم اجتماعی

عنوان:

در معرض فرایند جهانی قرار گرفتن و رابطه آن با مشروعیت سیاسی

استاد راهنما:

دکتر سید حسین سراج زاده

استاد مشاور:

دکتر محمد رضا طالبان

دانشجو:

علی اکبر آزادواری

۱۳۸۷ / ۱۰ / ۲۹

شهریور ۱۳۸۷

استاذ اطلاعات مرکز علمی پژوهش
قیمت هر کتب

۱۰۶۵۸۰

تقدیم به روح پاک مادر عزیزم که عمر کوتاه ولی زیبایش، نمونه ای از یک زندگی واقعی بود، کسی که الگویی از
یک زندگی، احترام به خود و عشق به زندگی بود

تقدیم به پدر عزیزم که در تمام بحظات تلخ و شیرین زندگی عشق و توکل و امید و صبوری را به من آموخت
و امیدواریش به لطف خدا روحیه تلاش را در من دمید

تقدیم به خواهران مهربانم که با محبت های بی دریغشان، همکاری و از خودگذشتگی شان و تمام حمایت های روحی و
عاطفی شان زیباترین رنگها را به زندگی من بخشیدند

تقدیم به تنها برادرم

که متفاوت بودن، هدفمند بودن

ولادت بردن از همه خوشی ها و سختی های زندگی را به من آموخت

تقدیر و تشکر

در انجام این تحقیق از نظرات و راهنمایی‌ها و کمک‌های اشخاص مختلفی بهره برده‌ام که در اینجا بر خود می‌دانم از این بزرگواران تقدیر و تشکر نمایم. در ابتدا از آقای دکتر سراج زاده که راهنمایی این رساله را بر عهده گرفتند و در طول تحقیق و مراحل مختلف آن نکات آموزنده و رهگشایی را از ایشان آموختم، سپاس گذاری می‌کنم. از آقای دکتر طالبان که مشاورت این رساله را تقبل نمودند و نظرات بسیار مهمی را در جهت هر چه بهتر انجام شدن این تحقیق ارائه فرمودند، قدردانی می‌نمایم. از آقایان دکتر رجب زاده، دکتر زارع، دکتر گلچین، دکتر ساعی، دکتر ابراهیم پور، دکتر سبکتکین، خانم دکتر جواهری و خانم دکتر باقری که در مراحل تحصیلی در سر کلاس آنها نکات آموزشی فراوانی آموخته و در عرصه عمل رهگشای بسیاری از مشکلاتم بودند نیز تشکر می‌کنم.

از مسئولین آموزشی دانشگاه، مدیران گروه‌ها و کارشناسان گروه که برای جمع آوری داده‌ها از هماهنگی تا ارائه لیست کلاس‌ها بنده را یاری کردند نهایت قدردانی و تشکر را دارم. از آقایان جهانگیری، نصرتی، ستاری و احمدی که در جمع آوری داده‌ها کمک زیادی کردند، صمیمانه تشکر می‌کنم. از آقایان صادقی، عمرانی، زرد موی و آقا زاده که در فرایند تحقیق بنده را کمک کرده‌اند تشکر می‌کنم.

چکیده

هدف این تحقیق بررسی میزان در معرض فرایند جهانی قرار گرفتن و رابطه آن با مشروعیت سیاسی است. روش این تحقیق پیمایش بوده است و اطلاعات از طریق پرسشنامه جمع آوری شده است. جامعه آماری این تحقیق را دانشجویان دوره کارشناسی واحد حصارک دانشگاه تربیت معلم تشکیل می دهند. از میان این دانشجویان ۳۵۲ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب و با روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای با این دانشجویان مصاحبه شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون تحلیل مسیر استفاده شده است.

الگوی نظری این تحقیق تلفیق از نظریات گیبینز، گیدنز، پاستر و جیمسون است. تحقیق بر این فرض استوار است که وقتی افراد در معرض فرایند جهانی قرار بگیرند، گرایش به ارزش های جهانی پیدا می کنند، مطالبات جامعوی آنها افزایش می یابد و در کنار هویت بومی (ملی)، هویت جدیدی کسب خواهند نمود که پیامد این امر کاهش رضایت سیاسی آنها خواهد بود. آزمون تحلیل مسیر نشان داد رابطه معنا داری میان در معرض فرایند جهانی قرار گرفتن و گرایش به ارزش های جهانی، احساس تعلق جهانی و مشروعیت سیاسی وجود دارد. میان فرایند جهانی با مطالبات جامعوی و هویت ملی رابطه معنا دار وجود ندارد.

واژگان کلیدی: مشروعیت سیاسی، ارزش های جهانی، مطالبات جامعوی، هویت ملی، هویت جهانی، فرایند جهانی

فهرست مطالب

فصل اول - کلیات تحقیق

- ۱-۱. بیان مسئله..... ۱
- ۲-۱. اهمیت و ضرورت تحقیق..... ۳
- ۳-۱. پرسش اصلی..... ۴
- ۴-۱. اهداف تحقیق..... ۴

فصل دوم - مبانی نظری پژوهش

- ۱-۲. ادبیات تجربی تحقیق..... ۶
- ۱-۱-۲. تحقیقات خارجی..... ۶
- ۲-۱-۲. تحقیقات داخلی..... ۶
- ۱-۲-۱-۲. عادی شدن فره..... ۷
- ۲-۲-۱-۲. بررسی تطبیقی مشروعیت سیاسی دولت جمهوری اسلامی ایران..... ۸
- ۳-۲-۱-۲. مشروعیت سیاسی ایران در سالهای ۱۳۶۸ تا ۱۳۸۰..... ۸
- ۴-۲-۱-۲. رابطه مشروعیت سیاسی و مشارکت سیاسی در جمهوری اسلامی ایران..... ۸
- ۵-۲-۱-۲. تاثیر ارزشهای مدرن بر مشروعیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران..... ۹
- ۶-۲-۱-۲. تغییرات ارزشی و رابطه آن با مشروعیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران..... ۱۰
- ۲-۲. ادبیات نظری تحقیق..... ۱۱
- ۱-۲-۲. مفهوم جهانی شدن..... ۱۱
- ۲-۲-۲. ابعاد جهانی شدن..... ۱۵
- ۱-۲-۲-۲. جهانی شدن اقتصاد..... ۱۶
- ۲-۲-۲-۲. جهانی شدن فرهنگ..... ۱۷
- ۱-۲-۲-۲-۲. فرهنگ بومی - فرهنگ جهانی..... ۲۲
- ۱-۱-۲-۲-۲-۲. فرهنگ داوز..... ۲۲
- ۲-۱-۲-۲-۲-۲. فرهنگ مک ورلد..... ۲۴
- ۳-۱-۲-۲-۲-۲. کلپ بین الملل اساتید..... ۲۵

- ۲۶..... جنبش های مذهبی نو..... ۴-۱-۲-۲-۲-۲
- ۲۷..... هویت..... ۲-۲-۲-۲-۲
- ۲۸..... جهانی شدن و هویت سازی سستی..... ۱-۲-۲-۲-۲-۲
- ۲۸..... مکان و فضا..... ۱-۱-۲-۲-۲-۲
- ۳۰..... زمان..... ۲-۱-۲-۲-۲-۲
- ۳۱..... فرهنگ..... ۳-۱-۲-۲-۲-۲
- ۳۳..... مفهوم بریکولاژ فرهنگی..... ۴-۱-۲-۲-۲-۲
- ۳۶..... جهانی شدن سیاست..... ۳-۲-۲-۲
- ۴۱..... موقعیت دولت در عصر جهانی شدن..... ۱-۳-۲-۲-۲
- ۴۳..... مفهوم مشروعیت سیاسی..... ۲-۳-۲-۲-۲
- ۴۵..... مشروعیت سیاسی به عنوان تأیید گرایش قواعد قدرت..... ۱-۲-۳-۲-۲-۲
- ۴۵..... مشروعیت سیاسی به عنوان موافقت رفتاری با قواعد قدرت..... ۲-۲-۳-۲-۲-۲
- ۴۵..... مشروعیت سیاسی به عنوان سوگیری آگاهانه نسبت به قواعد الزام آور..... ۳-۲-۳-۲-۲-۲
- ۵۰..... جهانی شدن (رسانه های جمعی) و مسئله حاکمیت ملی و مشروعیت سیاسی..... ۳-۳-۲-۲-۲
- ۵۲..... افزایش مطالبات اجتماعی توسط رسانه ها و نقش آن در تضعیف حاکمیت سیاسی..... ۱-۳-۳-۲-۲-۲
- ۵۵..... رسانه های جمعی و امنیت اجتماعی-ملی..... ۲-۳-۳-۲-۲-۲
- ۵۶..... جمع بندی نظریات (چارچوب نظری)..... ۴-۳-۲-۲-۲
- ۶۲..... فرایند جهانی شدن و جامعه ایران..... ۵-۳-۲-۲-۲
- ۶۲..... رسانه ها..... ۱-۵-۳-۲-۲-۲
- ۶۳..... ماهواره..... ۱-۱-۵-۳-۲-۲-۲
- ۶۳..... برنامه های تلویزیونی..... ۲-۱-۵-۳-۲-۲-۲
- ۶۴..... اینترنت..... ۳-۱-۵-۳-۲-۲-۲
- ۶۵..... ارتباطات چهره به چهره..... ۲-۵-۳-۲-۲-۲
- ۶۶..... مدل تحلیلی..... ۶-۵-۳-۲-۲-۲
- ۶۷..... فرضیات تحقیق..... ۶-۳-۲-۲-۲

فصل سوم - روش شناسی تحقیق

- ۱-۳. روش تحقیق و شیوه جمع آوری اطلاعات..... ۶۹
- ۲-۳. جمعیت آماری..... ۶۹
- ۴-۳. شیوه نمونه گیری و تعیین حجم نمونه..... ۶۹
- ۵-۳. روش تجزیه و تحلیل داده ها..... ۷۱
- ۶-۳. شیوه محاسبه پایایی و اعتبار ابزار اندازه گیری..... ۷۱
- ۷-۳. تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرها..... ۷۱
- ۱-۷-۳. تعریف مفهومی متغیر وابسته: مشروعیت سیاسی..... ۷۲
- ۱-۱-۷-۳. شاخص مشروعیت سیاسی..... ۷۳
- ۲-۷-۳. تعریف مفهومی و عملیاتی متغیر جهانی شدن..... ۷۳
- ۳-۷-۳. ارزش های جهانی..... ۷۶
- ۱-۳-۷-۳. انسان گرایی..... ۷۷
- ۱-۱-۳-۷-۳. شاخص انسان گرایی..... ۷۹
- ۲-۳-۷-۳. فرد گرایی..... ۷۹
- ۱-۲-۳-۷-۳. شاخص فرد گرایی..... ۸۱
- ۳-۳-۷-۳. آزادی..... ۸۱
- ۱-۳-۳-۷-۳. شاخص آزادی گرایی..... ۸۳
- ۴-۳-۷-۳. شاخص ارزش های جهانی..... ۸۳
- ۴-۷-۳. مطالبات جامعه‌وی..... ۸۳
- ۱-۴-۷-۳. تعریف عملیاتی مطالبات اجتماعی..... ۸۴
- ۱-۱-۴-۷-۳. شاخص مطالبات اجتماعی..... ۸۴
- ۲-۴-۷-۳. تعریف عملیاتی مطالبات سیاسی..... ۸۵
- ۱-۲-۴-۷-۳. شاخص مطالبات سیاسی..... ۸۵
- ۳-۴-۷-۳. تعریف عملیاتی مطالبات فرهنگی..... ۸۶
- ۱-۳-۴-۷-۳. شاخص مطالبات فرهنگی..... ۸۶
- ۴-۴-۷-۳. شاخص مطالبات جامعه‌وی..... ۸۶
- ۵-۷-۳. هویت اجتماعی..... ۸۷

- ۸۷.....۳-۷-۱-۵. هویت بومی (ملّی).....
- ۸۸.....۳-۷-۱-۵-۱. شاخص هویت بومی (ملّی).....
- ۸۸.....۳-۷-۲-۵. هویت جهانی.....
- ۸۹.....۳-۷-۱-۲-۵. شاخص هویت جهانی.....
- ۹۰.....۳-۷-۶. متغیرهای زمینه ای.....

فصل چهارم - یافته های تحقیق

- ۹۳.....۴-۱- یافته های توصیفی.....
- ۹۳.....۴-۱-۱- ترکیب جمعیت نمونه.....
- ۹۷.....۴-۱-۲. آماره های توصیفی اجزای در معرض فرایند های جهانی قرار گرفتن.....
- ۱۰۰.....۴-۱-۲-۱. شاخص در معرض فرایند جهانی قرار گرفتن.....
- ۱۰۰.....۴-۱-۳. آماره های توصیفی اجزای هویت بومی (ملّی).....
- ۱۰۲.....۴-۱-۴. هویت جهانی.....
- ۱۰۴.....۴-۱-۵. آزادی.....
- ۱۰۶.....۴-۱-۶. انسان گرایی.....
- ۱۰۷.....۴-۱-۷. فرد گرایی.....
- ۱۰۸.....۴-۱-۸. مطالبات جامعی.....
- ۱۰۹.....۴-۱-۸-۱. مطالبات اجتماعی.....
- ۱۱۰.....۴-۱-۸-۲. مطالبات سیاسی.....
- ۱۱۱.....۴-۱-۸-۳. مطالبات فرهنگی.....
- ۱۱۲.....۴-۱-۹. مشروعیت سیاسی.....
- ۱۱۴.....۴-۱-۹-۱. ابعاد تجربی مشروعیت سیاسی.....
- ۱۱۵.....۴-۱-۹-۲. توصیف ابعاد مشروعیت سیاسی.....
- ۱۱۵.....۴-۱-۹-۲-۱. شاخص تعلق سیاسی.....
- ۱۱۵.....۴-۱-۹-۲-۲. شاخص حقانیت قواعد.....
- ۱۱۷.....۴-۲- یافته های تبیینی.....

در معرض فرایند های جهانی قرار گرفتن و رابطه آن با ارزش های جهانی و مشروعیت سیاسی	۱-۲-۴
۱۱۷.....	
در معرض فرایند های جهانی قرار گرفتن و رابطه آن با مطالبات جامعه‌ی و مشروعیت سیاسی	۲-۲-۴
۱۲۱.....	
در معرض فرایند های جهانی قرار گرفتن و رابطه آن با هویت بومی و مشروعیت سیاسی	۳-۲-۴
۱۲۴.....	
در معرض فرایند های جهانی قرار گرفتن و رابطه آن با هویت جهانی و مشروعیت سیاسی	۴-۲-۴
۱۲۷.....	
در معرض فرایند جهانی قرار گرفتن و رابطه آن با مشروعیت سیاسی نظام جمهوری اسلامی ایران	۵-۲-۴
۱۳۰.....	
رابطه متغیر های زمینه ای با مشروعیت سیاسی	۶-۲-۴
۱۳۳.....	
رابطه میان سال ورود به دانشگاه و متغیرهای واسطه	۱-۶-۲-۴
۱۳۶.....	

فصل پنجم - نتیجه گیری

نتیجه گیری	۱-۵
۱۳۹.....	
پیشنهادات	۲-۵
۱۴۴.....	
فهرست منابع	۱۴۵
۱۴۵.....	
ضمائم (نمونه پرسشنامه)	۱۵۱
۱۵۱.....	

فهرست جداول

- جدول ۱-۲. مقایسه رویکردهای ۳ گانه مشروعیت سیاسی..... ۴۶
- جدول ۱-۳. دانشکده ها، گروه ها و رشته های انتخابی در واحد حصارک به تفکیک..... ۷۰
- جدول ۲-۳. ابعاد و مولفه های مشروعیت سیاسی..... ۷۲
- جدول ۳-۳. معرفهای در نظر گرفته برای فرایند جهانی و طبقه بندی آنها..... ۷۶
- جدول ۳-۴. گویه های در نظر گرفته شده برای انسان گرایی..... ۷۸
- جدول ۳-۵. گویه های فرد گرایی..... ۸۰
- جدول ۳-۶. گویه های آزادی گرایی..... ۸۲
- جدول ۳-۷. گویه های مطالبات اجتماعی..... ۸۴
- جدول ۳-۸. گویه های مطالبات سیاسی..... ۸۵
- جدول ۳-۹. گویه های مطالبات فرهنگی..... ۸۶
- جدول ۳-۱۰. گویه های هویت ملی..... ۸۸
- جدول ۳-۱۱. گویه های هویت جهانی..... ۸۹
- جدول ۴-۱. ترکیب جمعیت از جهت دانشکده و رشته تحصیلی..... ۹۳
- جدول ۴-۲. ترکیب جمعیت نمونه از جهت سال ورود به دانشگاه..... ۹۴
- جدول ۴-۳. توزیع سنی پاسخگویان..... ۹۵
- جدول ۴-۴. مذهب دانشجویان..... ۹۵
- جدول ۴-۵. پایگاه اقتصادی- اجتماعی خانواده پاسخگویان..... ۹۶
- جدول ۴-۶. محل سکونت دانشجویان..... ۹۷
- جدول ۴-۷. میزان در معرض فرایند جهانی قرار گرفتن..... ۹۸
- جدول ۴-۸. گویه های هویت ملی و میزان موافقت پاسخگویان با آنها..... ۱۰۱
- جدول ۴-۹. گویه های هویت جهانی و میزان موافقت پاسخگویان با آنها..... ۱۰۳
- جدول ۴-۱۰. گویه های آزادی گرایی و میزان موافقت پاسخگویان با آنها..... ۱۰۵
- جدول ۴-۱۱. گویه های انسان گرایی و میزان موافقت پاسخگویان با آنها..... ۱۰۷
- جدول ۴-۱۲. گویه های فرد گرایی و میزان موافقت پاسخگویان با آنها..... ۱۰۸
- جدول ۴-۱۳. گویه های مطالبات اجتماعی و میزان موافقت پاسخگویان با آنها..... ۱۰۹

- جدول ۴-۱۴. گویه های مطالبات سیاسی و میزان موافقت پاسخگویان با آنها..... ۱۱۱
- جدول ۴-۱۵. گویه های مطالبات فرهنگی و میزان موافقت پاسخگویان با آنها..... ۱۱۲
- جدول ۴-۱۶. مشروعیت سیاسی و میزان موافقت پاسخگویان با آنها..... ۱۱۳
- جدول ۴-۱۷، آماره های توصیفی ابعاد مشروعیت سیاسی، تعداد پاسخگو با آنها..... ۱۱۵
- جدول ۴-۱۸. توزیع فراوانی اجزاء عقلانی مشروعیت سیاسی..... ۱۱۶
- جدول ۴-۱۹، نتایج تحلیل عاملی مشروعیت سیاسی ۱۱۷
- جدول ۴-۲۰. ضرایب مسیر متغیر های مستقل با مشروعیت سیاسی..... ۱۱۸
- جدول ۴-۲۱. ضرایب مسیر متغیر فرایند جهانی و ارزش های جهانی..... ۱۱۹
- جدول ۴-۲۲. اثرات مستقیم و غیر مستقیم فرایند جهانی شدن با متغیر واسط ارزش های جهانی بر مشروعیت سیاسی..... ۱۲۰
- جدول ۴-۲۳. ضرایب مسیر متغیر های مستقل و واسط با مشروعیت سیاسی..... ۱۲۲
- جدول ۴-۲۴. ضرایب مسیر متغیر فرایند جهانی با مطالبات جامعه‌ی..... ۱۲۳
- جدول ۴-۲۵. اثرات مستقیم و غیر مستقیم فرایند جهانی شدن با متغیر واسط مطالبات جامعه‌ی بر مشروعیت سیاسی..... ۱۲۳
- جدول ۴-۲۶. ضرایب مسیر متغیر های مستقل و واسط با مشروعیت سیاسی..... ۱۲۵
- جدول ۴-۲۷. ضرایب مسیر متغیر مستقل با هویت بومی..... ۱۲۶
- جدول ۴-۲۸. اثرات مستقیم و غیر مستقیم فرایند جهانی شدن با متغیر واسط هویت بومی بر مشروعیت سیاسی..... ۱۲۶
- جدول ۴-۲۹. ضرایب مسیر متغیر های مستقل و واسط با مشروعیت سیاسی..... ۱۲۸
- جدول ۴-۳۰. ضرایب مسیر متغیر مستقل با هویت جهانی..... ۱۲۹
- جدول ۴-۳۱. اثرات مستقیم و غیر مستقیم فرایند جهانی شدن با متغیر واسط هویت جهانی بر مشروعیت سیاسی..... ۱۲۹
- جدول ۴-۳۲. رابطه فرایند های جهانی با ارزش های جهانی..... ۱۳۰
- جدول ۴-۳۳. ضرایب مسیر متغیر های مستقل و واسط با مشروعیت سیاسی..... ۱۳۱
- جدول ۴-۳۴. ضرایب مسیر متغیر های واسط با فرایند جهانی..... ۱۳۲
- جدول ۴-۳۵. اثر کل در معرض فرایند جهانی قرار گرفتن بر مشروعیت سیاسی..... ۱۳۲
- جدول ۴-۳۶. رابطه متغیر های زمینه ای با مشروعیت سیاسی..... ۱۳۴

- جدول ۴-۳۷. رابطه میان سال ورود به دانشگاه با مشروعیت سیاسی.....۱۳۵
- جدول ۴-۳۸. رابطه میان سال ورود به دانشگاه و متغیرهای واسطه.....۱۳۶
- جدول ۴-۳۹. میزان LSD متغیر سال ورود به دانشگاه و مشروعیت سیاسی.....۱۳۷

فصل اول

۱-۱. طرح مسئله

تفکر در باب واقعیت از آنجا آغاز می شود که به تعبیر هگل واقعیت صورت مسئله ای (پریلماتیک) به خود بگیرد و سوالاتی را در ذهن آدمی ایجاد نماید (کرامت، ۱۳۸۴: ۶).

در اندیشه سیاسی جدید بحث از مشروعیت حکومت همواره اندیشمندان سیاسی را به تأمل در باره حکومت و مناسبات آن با جامعه واداشته است. این اندیشمندان دیدگاههای متنوعی را مطرح نموده اند و هر یک جایگاه مشروعیت، انواع و مبانی گوناگون آنرا برشمرده اند.

مقوله مشروعیت سیاسی و نقشی که آن در درون واحدهای ملی ایفا می نماید امروزه به عنوان یکی از ارکان و اصول تداوم رژیم سیاسی بر شمرده اند.

اما از دیر باز و از قرون گذشته همیشه این سوال مطرح بوده است که اساساً چه توجیهی برای استمرار، تداوم و اطاعت از نظام سیاسی وجود دارد، و اصالتاً اطاعت از قدرت سیاسی بر چه پایه ای استوار است. پایه و اساس تداوم و قوام هر نظام سیاسی از مشروعیت آن نظام است. به گونه ای که در فقدان آن تداوم و ادامه حیات یک سیستم سیاسی جزء با اعمال قوه قهریه و نیروی سرکوب امکان پذیر نخواهد بود. فرمان روایان و صاحبان قدرت از اولین مراحل تأسیس حکومتها همواره برای حفظ و تداوم حاکمیت خود در پی مشروع و بر حق جلوه دادن قدرت خویش نزد مردم خود و حتی دیگر حکومتها بوده اند، تمایل به این امر از آغاز پیدایش نظام سیاسی، همواره یکی از دغدغه های اصلی رهبران بوده است، " از اینرو تمام طرح ریزان قدرت، هر اندازه، هم که بی شرم بوده اند منطق خشونت را به کمک نظریه ای مناسب با قدرت یا موقعیت و هدفهای آن تلطیف کرده اند، تا به کاربرد نابهنگام زور نیاز نباشد" (اسپکتور، ۱۳۸۲: ۱۸).

به دلیل اهمیت ویژه مفهوم مشروعیت از آغاز پیدایش اندیشه سیاسی این مفهوم در قالب مسائلی چون عدالت، رضایت، قانونی بودن، انطباق با موازین دینی و ... توسط اندیشمندان سیاسی مورد بحث قرار گرفته است. قدرت مشروع مبنای برقراری نظم سیاسی و پشتوانه باز تولید آن است و زمانی که قدرت بازتولید مشروعیت خود را از دست بدهد با بحران مشروعیت مواجه می شود (مک ایور، ۱۳۴۹: ۲۲).

بحران مشروعیت زمانی اتفاق می افتد که در واقع قواعد اساسی حکومت مورد تردید قرار گیرد. البته باز هم باید گفت که هیچ حکومتی نیست که خالی از هر گونه بحران مشروعیت باشد. در همه حکومتها گروههای مخالف وجود دارند اما مسئله اساسی گسترش این مخالفت است. مخالفت محدود و کوچک برای نظامهای سیاسی مفید هم هست. ولی وقتی این مخالفت گسترش پیدا کند و متوجه

قواعد اساسی و زیر بنایی نظام سیاسی شود آنگاه بحران مشروعیت پیدا می شود. در واقع می شود سه نوع بحران مشروعیت را از یکدیگر تفکیک کرد، یکی بحران درجه سه، یعنی بحران مشروعیتی که متوجه شخص حاکم سیاسی است، بحران مشروعیت درجه دو متوجه سیاستهای رایج است و سوم بحران مشروعیت درجه یک، که در آن کل نظام سیاسی حاکم زیر سوال می رود در حالت اخیر قواعد اساسی تشکیل و استمرار نظام سیاسی مورد تردید یا مخالفت بخش عمده ای از مردم قرار می گیرد (بشیریه، ۱۳۷۸: ۲۳)

ظهور هر حکومتی در عرصه جامعه با شکل گیری باور و ذهنیتی خاص همراه است که بعد از به دست گیری قدرت، مدیران سعی دارند این ذهنیت خاص استمرار و دوام داشته باشد. بنابراین مدیران تا زمانی می توانستند این ذهنیت خاص را در شهروندان حفظ نمایند، یا به عبارت دیگر حاکمیت خود را موجه جلوه دهند که از مرزهای سرزمینی مستحکمی برخوردار باشند. در صورتی که با فرایند جهانی شدن دیگر مرزهای سرزمینی از استحکامی که در گذشته برخوردار بوده اند، برخوردار نیستند.

فرایند جهانی شدن که با گسترش فزاینده فناوری ارتباطات، بالاخص اینترنت و ماهواره و شکل گیری هویت های فراملی، فرهنگ سیاسی نوین بر پایه ارزشهای جهانی، تحول ساخت دولت - ملتها، دگرگونی مناسبات اجتماعی، گسترش جنبشها و حرکت های نوگرایانه همراه بوده است، حکومتها را با مشکلاتی مواجه نموده است. بنابراین اگر بخواهیم این وضعیت را در جامعه ایران پیگیری نمائیم به نحوی است که با وقوع انقلاب اسلامی جامعه ما دچار تغییرات اساسی در حوزه ارزشها شده است و مدیریت سیاسی حاکم تلاش نموده است تا در چارچوب نظام ارزشی خود (که نظام ارزشی دینی است) حاکمیت خود را حفظ نماید. در نتیجه فرایند جهانی شدن ما از یک طرف شاهد ظهور ارزشها و معانی جهانی در روابط بین الملل هستیم، از طرف دیگر، این ارزشها و معانی ممکن است سبب شکلگیری تقاضاهای جدید، بدبینی نسبت به آموزه های ایدئولوژیک در بین شهروندان شود و نوعی شهروندی چندگانه (منظور شهروندانی که هم به ارزش ها و معانی ملی معتقدند و هم به معانی و ارزش های جهانی) شکل گیرد. در نتیجه بین شهروندان شاهد تکثرگرایی ارزشی هستیم، که این ارزشهای جهانی می تواند در تضاد با نظام ارزشی دینی که مبانی مشروعیت حکومت جمهوری اسلامی را تشکیل می دهد، قرار گیرند.

۱-۲. تبیین ضرورت تحقیق

مقوله مشروعیت سیاسی و نقشی که آن در درون واحدهای ملی ایفا می نماید امروزه به عنوان یکی از ارکان و اصول تداوم رژیم سیاسی بر شمرده اند.

حکومتها برای اینکه بتوانند مقبولیت و مشروعیت خود را استمرار بخشند، ناچارند کارآیی خود در عرصه مختلف حفظ نمایند. یکی از این عرصه های بسیار مهم، عرصه فرهنگی است. فرایند جهانی شدن بیشتر در بعد اقتصادی تبلور یافته است، ولی در دهه گذشته بیشترین توجه خود را به بعد فرهنگی متمرکز نموده است. به خاطر گسترش تکنولوژی ارتباطات نوین، بالخصوص اینترنت، ماهواره و... این امکان برای جهانی شدن فراهم شده است تا با کمترین محدودیت به اشاعه ارزشهای جهانی پرداخته و نوعی یکرنگی و همسانی را بین شهروندان جهانی ایجاد نماید. تاثیر پذیری جوامع از این فرایند یکسان نمی باشد و به نظر می رسد جوامع در حال توسعه به دلیل فقدان کنترل همه جانبه بر وسایل ارتباطی نوین، توانایی برآورده نمودن انتظارات شهروندان (انتظاراتی که در چارچوب ارزشهای جهانی به وجود آمده است) و همچنین حفظ عناصر هویت بخش را از دست خواهند داد. جامعه در حال توسعه ما در مسیر این فرایند جهانی قرار گرفته است. بنابراین ضروری است تا، تأثیر پذیری ارزشی افراد از فرایند جهانی شدن، شناخته شود تا بتوانیم در راستای نظام ارزشی حاکم بر جامعه آنها را تعدیل و تلفیق نماییم، و هویت ایرانی و اسلامیت خود را حفظ نماییم.

۳-۱. پرسش اصلی

پرسش اصلی این تحقیق این است: تاثیر پذیری افراد از فرایند جهانی شدن چه ارتباطی با مشروعیت سیاسی حکومت جمهوری اسلامی ایران دارد؟
پرسش های فرعی پژوهش:

جهانی شدن چه تاثیراتی روی هویت افراد می گذارد؟

جهانی شدن بیشتر مبین چه نوع ارزش هایی است؟

۴-۱. اهداف تحقیق:

۱- بررسی و شناخت میزان دسترسی افراد به رسانه های ارتباطی نوین جهانی (فرایند جهانی شدن).

۲- شناخت تأثیری که این فرایند روی نگرش و رویکردهای افراد نسبت به موضوعات مختلف (ارزش ها، مطالبات و مدیران و مسئولان در جامعه) می گذارد.

۳- شناخت رابطه ای که این فرایند می تواند با مشروعیت سیاسی حکومت داشته باشد.

فصل دوم

۱-۲. ادبیات تجربی

۱-۱-۲. تحقیقات خارجی

تحقیقات متعددی در زمینه مشروعیت سیاسی انجام شده که به مشروعیت سیاسی در کشورهای دیگر می پردازند و عوامل متفاوتی را بر آن موثر دانسته اند.

بعضی از تحقیقات، اثر تضادها و تغییرات ارزشی را بر مشروعیت سیاسی بررسی کرده اند، مثلاً تاثیر منفی تضاد ارزش های کمونیسم با ارزش های سنتی در لهستان بر مشروعیت سیاسی آن کشور. اوری به این نتیجه می رسد که تغییرات ارزشی تأثیری منفی بر مشروعیت سیاسی دارند (Avery, 1988)، گسترش ارزش های مدرن و تاثیر منفی آن بر مشروعیت سیاسی آسیای شرقی (Compton, 2000)، اثر تضاد پارادایم های لیبرال و دموکراتیک با پارادایم سنتی بر مشروعیت سیاسی تیمور شرقی (Hohe, 2002)

بعضی تحقیقات، عوامل دیگری را که مرتبط با عملکرد حکومت هستند، بررسی کرده اند: مانند کارایی، پاسخگویی، اعتماد سیاسی، فساد و غیره. در تحقیقی در اوگاندا، رابطه میان عملکرد خوب حکومت با مشروعیت آن نشان داده شده است (Bratton & et.al., 2000)، تحقیقی دیگر، رابطه میان اعتماد سیاسی و مشروعیت سیاسی حکومت را مطالعه کرده است و به این نتیجه رسیده است که رابطه ای مستقیم میان اعتماد سیاسی و مشروعیت سیاسی وجود دارد (Gronlund & Setala, 2004). پژوهشی دیگر، مشروعیت سیاسی در لبنان بعد از جنگ را در ارتباط با کارایی حکومت، پاسخگویی آن و رضایت از برنامه های عمومی سنجیده است. محقق نشان داده است که رابطه ای مستقیم میان کارایی، پاسخگویی و رضایت از برنامه های عمومی با مشروعیت سیاسی وجود دارد (2000). Haddad)، تحقیق دیگری در بوتسوانا، رابطه میان اعتماد سیاسی، فساد حکومتی و عملکرد حکومت را با مشروعیت سیاسی بررسی می کند و نشان می دهد اعتماد سیاسی و عملکرد مثبت حکومت رابطه ای مستقیم با مشروعیت سیاسی دارند و فساد حکومتی رابطه ای معکوس با مشروعیت سیاسی دارد (Lekorowe & et. Al., 2001)، همین طور پژوهشی دیگر، با مطالعه جامعه پاکستان، توانایی حکومت در ارتباط برقرار کردن با مردم و توسعه استراتژی های سیاسی را در میزان مشروعیت سیاسی موثر دانسته است (Mumtaz, 1996).

۲-۱-۲. تحقیقات داخلی

در بررسی تحقیقاتی که در زمینه مشروعیت سیاسی در ایران انجام شده اند، مشخص شد، یک تحقیق در باره مشروعیت سیاسی حکومت پهلوی انجام شده که در آن منابع و بحرانهای مشروعیت سیاسی آن

رژیم مورد مطالعه قرار گرفته است (صالحی، ۱۳۷۵). اما در زمینه مشروعیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران شش تحقیق صورت گرفته است که در ذیل آن‌ها را بررسی می‌کنیم:

۱-۲-۱-۲. عادی شدن فره: بحثی در مبانی مشروعیت و قدرت در جمهوری اسلامی ایران در سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۵.

عباس زارع در پژوهشی که در سال ۱۳۷۸ انجام داده، مبانی مشروعیت و قدرت در جمهوری اسلامی ایران را در فاصله‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۵ مورد مطالعه قرار داده است.

وی معتقد است که این دوره با مدل رهبری فرهمند ماکس وبر منطبق است. سپس به دغدغه اصلی این پژوهش می‌پردازد، یعنی سال‌های پس از رحلت امام خمینی که ذیل چارچوب تحلیلی «جانشینی کاریزما» یا «عادی شدن فره» تفسیر شده است. در این بخش که با عنوان «روند جانشینی» آغاز می‌شود، چگونگی بازگشت دوران ویژه جنبش فرهمند به دوران عادی توضیح داده و بیان می‌دارد که دوران ظهور جنبش و رهبری کاریزمایی اصولاً وضعیتی انتقالی گذار است این جنبش در سال‌های ۵۷ تا ۶۸ در پاسخ به بحران‌های سیاسی اجتماعی و فرهنگی برآمده از ساخت اقتدار پاتریمونیالی نظام پهلوی شکل گرفته بود.

از سال ۶۸ به بعد، نظام سیاسی ایران از سویی با باز تولید سنت‌های پیش از دوران جنبش و نهادینه نمودن سنن برخاسته از الگوی رفتاری رهبر کاریزمایی (در نهاد ولایت فقیه)، دوران جدیدی از ساخت سنتی را شکل می‌دهد و از سوی دیگر، به توانمندسازی و کارآمد نمودن خود از طریق توجه مستقیم به توسعه اقتصادی از سوی عملگرایان به مثابه رکن دیگر مشروعیت‌یابی، تمایل پیدا می‌کند و از جنبه سوم، وجه قانونی-عقلانی نظام سیاسی از سوی جناح‌های موسوم به چپ مورد تأکید قرار می‌گیرد. بدین ترتیب، سه گرایش عمده در فضای سیاسی ظاهر می‌شوند که دو گرایش آن، دو رکن درونی حاکمیت را نمایندگی می‌کنند و مؤکلانی در حاکمیت دارند. تا پایان سال‌های موضوع بحث، ستنگرایان حاکم، حوزه‌های اقتدار رقیب را به تدریج فتح می‌کنند و نمایندگان خود در فضای سیاسی را در جهت یکدست‌سازی بنیان‌های مشروعیت بسیج می‌نمایند. بدین جهت، حفظ و بسط موقعیت و پایگاه موجود در حاکمیت (برای جناح راستگرایان سنتی و عملگرایان معتقد به کارآمدی) و یا بازگشت به قدرت و کسب موقعیت پیشین که اکنون از دست رفته (برای جناح چپ‌گرایان که بیرون از حاکمیت قرار گرفته‌اند) دغدغه اصلی این گرایش‌ها را شکل می‌دهد. در نتیجه، دوطیف، جناح حاکمیت را تشکیل می‌دهند و یک طیف در تقابل با دو جناح حاکمیت به عنوان منتقد، ظاهر می‌شود.